

Białystok, dnia 29 kwietnia 2022 r.

Prof. dr hab. Joanna Sieńczyło-Chlabicz
Kierownik Katedry Prawa Własności Intelektualnej,
Prawa Gospodarczego Publicznego i Prawa Pracy
Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Recenzja
rozprawy doktorskiej
mgr Andrzeja Hańderka

pt. „Wyszukiwarka internetowa w świetle prawa autorskiego”
napisanej pod kierunkiem dr hab. Michała Wyrwińskiego

1. Podstawa prawna i kryteria oceny

Stosownie do art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789) rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Natomiast zgodnie z § 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 261) recenzja zawiera szczegółowo uzasadnioną ocenę spełniania przez rozprawę doktorską warunków określonych w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Już na wstępie należy stwierdzić, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Andrzeja Hańderka w pełni odpowiada wymogom sformułowanym w art. 13 ust. 1 cyt. ustawy. Doktorant zaprezentował bardzo solidny warsztat naukowy oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, zawiera wyczerpującą prezentację wszystkich rodzajów

działalności orzeczniczej w sprawach dotyczących potrzeby stworzenia ram prawnych dla funkcjonowania wyszukiwarek internetowych. Co istotne, wnioski oparte zostały nie tylko na szeroko wykorzystanej literaturze przedmiotu, ale bazują również na analizie dorobku orzecznictwa sądowego, przede wszystkim orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, sądów polskich, ale również sądów: amerykańskich, brytyjskich, francuskich, niemieckich czy hiszpańskich.

2. Znaczenie problematyki podjętej w rozprawie

Pan mgr Andrzej Hańderek podjął się opracowania niełatwej problematyki dotyczącej analizy sposobu działania wyszukiwarki internetowej, opartego na masowych aktach zwielokrotnienia i udostępniania informacji w płaszczyźnie prawa autorskiego. Taki sposób działania, który dotyczy również korzystania z utworów, objętego monopolem autorskim, rodzi wiele wątpliwości na gruncie prawa autorskiego, w tym m.in. o zakres odpowiedzialności operatora wyszukiwarki za naruszenie praw autorskich. Według danych, powołanych w rozprawie, wyszukiwarka internetowa stanowi jedno z podstawowych źródeł dostępu do nielegalnych treści w internecie, zaś prognozowaną wartość piractwa w latach 2017-2024 w zakresie internetowych treści cyfrowych, mających twórczy charakter, szacuje się na 30,4 miliarda złotych. Zjawisko piractwa internetowego ma zatem negatywny wpływ na gospodarkę, co wiąże się ze wzrastającą wartością informacji w dobie społeczeństwa informacyjnego. W konsekwencji największe komercyjne wyszukiwarki internetowe, tj. Google, Bing czy Yahoo!, które są w stanie zdobyć wartościowe informacje – odgrywają coraz większą rolę w społeczeństwie. Co istotne są w stanie kształtować i wpływać na społeczne postawy, poglądy i wybory, co może wywoływać również negatywne skutki nie tylko w danym państwie, ale również w skali globalnej.

Zasadniczym celem rozprawy doktorskiej jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące regulacje prawa autorskiego, które można zastosować do działania wyszukiwarek internetowych odpowiadają potrzebom społeczeństwa informacyjnego. Autor rozprawy słusznie pominął problematykę naruszenia autorskich praw osobistych z uwagi na ich odrębność w systemie ochrony praw autorskich, natomiast skoncentrował się na tematyce naruszenia autorskich praw majątkowych. Ponadto trafnie Doktorant zawęził obszar badawczy w rozprawie do podstawowych funkcji

uniwersalnych wyszukiwarek internetowych, takich jak: indeksowanie treści, usługa wyszukiwania ogólnego oraz wyszukiwania grafik, a także usługa *cache links*.

Istotną okolicznością, która powinna być brana pod uwagę przez recenzenta jest brak w polskim piśmiennictwie prawniczym monografii poświęconej tej problematyce, co powoduje, że **rozprawa ma charakter pionierski**. Przygotowanie takiej rozprawy jest znacznie trudniejsze i wymaga większego wysiłku intelektualnego aniżeli podejmowanie już problematyki już opracowanej w literaturze przedmiotu.

Wybór tematu uważam za trafny i przemyślany oraz bardzo aktualny, co istotnie jest to bardzo ważny problem o zasięgu globalnym, a nie tylko krajowym. Podjęcie się opracowania tej ciekawej i trudnej problematyki w pełni zasługuje na aprobatę i ma znaczenie zarówno w sferze stanowienia i wykładni prawa, jak i w sferze stosowania prawa. Recenzowana rozprawa dotyczy zagadnień kontrowersyjnych, rzadko podejmowanych przez przedstawicieli doktryny, a rozważania zawarte w jej treści są istotne i potrzebne dla dalszego rozwoju prawa autorskiego.

3. Ocena konstrukcji rozprawy oraz ocena merytoryczna

Generalnie pozytywnie oceniam przyjętą konstrukcję rozprawy, która w **dopowiada tematowi, któremu została poświęcona**. Mam jednak pewne zastrzeżenia w odniesieniu do przedstawionej kolejności rozdziałów w rozprawie, które zostaną zaproponowane po analizie zawartości poszczególnych rozdziałów. Nie ułatwia recenzentowi oceny przyjętej struktury rozprawy niezwykle skrótowe, wręcz jednozdaniowe przedstawienie przez Doktoranta układu pracy i uzasadnienia przyjęcia określonej zawartości i kolejności rozdziałów. Jest to tym bardziej trudne zadanie, ponieważ praca jest niezwykle obszerna, gdyż liczy wraz z Bibliografią i załącznikami 480 stron.

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów zakończonych Posumowaniem. Na początku rozprawy – po spisie treści – zamieszczono wykaz skrótów z podziałem na źródła prawa, organy orzekające, czasopisma i publikatory oraz pozostałe skróty. Rozprawę kończy Podsumowanie, w którym Autor skoncentrował się na weryfikacji postawionych we Wprowadzeniu hipotez badawczych oraz przedstawieniu postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda* w zakresie podjętej problematyki.

Rozdział I zawiera wprowadzenie do rozprawy, uzasadnienie wyboru tematu, krótkie przedstawienie układu pracy i wykorzystane metody badawcze. Odnosząc się do oceny warstwy merytorycznej rozprawy już na wstępie podkreślenia wymaga, że wyraźnym jej atutem jest dostrzegalna już w trakcie lektury rozdziału I pt. Zagadnienia metodologiczne, dbałość o wyraźne i precyzyjne sformułowanie zasadniczego celu pracy i celów szczegółowych, wskazanie hipotez badawczych, podlegających weryfikacji oraz podjętych problemów badawczych.

W rozdziale I Doktorant wskazał zasadniczy cel rozprawy, który sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące regulacje prawa autorskiego dotyczące możliwości korzystania z utworów oraz ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, w zakresie świadczonej przez operatorów wyszukiwarek internetowych usługi wyszukiwania, odpowiadają potrzebom społeczeństwa informacyjnego. Dla realizacji tego celu Doktorant przyjął sześć hipotez badawczych.

W rozdziale II (s. 17-46) zostały wyjaśnione kwestie terminologiczne, a mianowicie kluczowe dla rozprawy pojęcie wyszukiwarki internetowej, zasad jej funkcjonowania oraz podmiotów świadczących usługi elektroniczne. Brak definicji legalnej wyszukiwarki internetowej spowodował, że Doktorant przedstawił w szerokim zakresie jej rozumienie przez przedstawicieli doktryny polskiej i zagranicznej oraz w oparciu o przepisy prawa unijnego zawarte w dyrektywie 2016/1148 w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium UE oraz w rozporządzeniu 2019/1150 w sprawie propagowania sprawiedliwości i przejrzystości dla użytkowników biznesowych korzystających z usług pośrednictwa internetowego. Zaproponował definicję wyszukiwarki internetowej opartą na art. 12a projektu z 5.02.2013 r. kolejnej nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

W rozdziale III (s. 47-231), który jest największym objętościowo rozdziałem w rozprawie, dokonano szczegółowej analizy zasad funkcjonowania wyszukiwarki internetowej w kontekście problematyki korzystania z utworu. Pogłębiono zagadnienia naruszeń prawa autorskiego w związku z linkowaniem, które zostało szeroko omówione przede wszystkim w oparciu o reprezentatywne przykłady orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości. W tym rozdziale zostały również przeanalizowane podstawowe funkcje uniwersalnych wyszukiwarek internetowych, takie jak: indeksowanie treści, usługa wyszukiwania ogólnego oraz wyszukiwania grafik.

Rozdział czwarty (s. 232-254) został poświęcony zagadnieniu ochrony publikacji prasowych w zakresie sposobów korzystania online.

Rozdział piąty (255-329) stanowi próbę kwalifikacji usługi wyszukiwania wobec zasad odpowiedzialności pośredników internetowych na gruncie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz dyrektywy 2000/31/WE o handlu elektronicznym.

Natomiast **w rozdziale szóstym** (330-383) scharakteryzowano katalog roszczeń przysługującym uprawnionym z tytułu autorskich praw majątkowych, które mogą być wykorzystane wobec operatora wyszukiwarki internetowej.

Rozprawę kończy Podsumowanie (s. 384-405), w którym Autor słusznie skoncentrował się na przedstawieniu przede wszystkim weryfikacji postawionych w rozdziale I hipotez badawczych, jak również sformułował kilka ciekawych postulatów *de lege lata* oraz *de lege ferenda*.

Stwierdzam, że Doktorant zrealizował sformułowany w rozdziale I zasadniczy cel rozprawy trafnie stwierdzając, że obowiązujące w Polsce regulacje prawa autorskiego oraz ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną nie odpowiadają potrzebom społeczeństwa informacyjnego w zakresie świadczonej przez operatorów wyszukiwarek internetowych usługi wyszukiwania.

zaś postawione hipotezy badawcze zostały zweryfikowane, przy czym Autor przedstawił i szeroko uzasadnił swoje stanowisko w Podsumowaniu.

Odnosząc się do przyjętej konstrukcji rozprawy należałoby rozważyć - zwłaszcza w przypadku publikacji rozprawy doktorskiej - dokonanie pewnych zmian w strukturze rozprawy odnoszących się przede wszystkim do kolejności rozdziałów. W mojej ocenie uzasadnione byłoby po rozdziale II dotyczącym ogólnej charakterystyki pojęcia i funkcjonowania wyszukiwarki internetowej umieścić jako rozdział III obecny rozdział IV rozprawy odnoszący się do problematyki korzystania online przez operatora wyszukiwarki z publikacji prasowych w świetle dyrektywy cyfrowej 2019/790. Następnie jako rozdział IV wskazać obecny rozdział III odnoszący się do wyszukiwarki internetowej analizowanej w ramach problematyki naruszeń praw autorskich. Rozdziałem V powinna być analiza zagadnienia odpowiedzialności operatorów wyszukiwarki internetowej z tytułu naruszenia praw autorskich (obecny rozdział VI). Zaś ostatnim rozdziałem VI powinien być obecny rozdział V, jednakże ze zmienionym tytułem dotyczącym wyłączenia odpowiedzialności operatorów wyszukiwarek internetowych, bo w istocie właśnie temu zagadnieniu są poświęcone

rozważania zawarte w tym rozdziale. To właśnie instytucje wyłączenia odpowiedzialności operatorów wyszukiwarek internetowych stanowią najistotniejsze kwestie do rozważenia w rozprawie w zakresie udzielenia odpowiedzi, w jakim akcie prawnym powinny być zawarte, na jakich instytucjach powinny się opierać, czy np. na procedurze *notice and take down* oraz na nakazach sądowych, czy też powinny bazować na innych rozwiązaniach.

Brakuje mi w rozprawie rozdziału zawierającego analizę sytuacji prawnej operatorów wyszukiwarek internetowych z perspektywy prawa amerykańskiego. Uważam, że dokonanie w tym zakresie pogłębionej analizy stanowiłoby zdecydowanie bardziej inspirującą materię do formułowania postulatów co do stworzenia odpowiednich norm prawnych z uwagi na potrzeby społeczeństwa informacyjnego. Byłoby to uzasadnione również z uwagi, że wykładnia prawa autorskiego dokonywana przez Trybunał Sprawiedliwości w orzecznictwie zasadniczo nie sprzyja potrzebom społeczeństwa informacyjnego w zakresie świadczonej usługi wyszukiwania przez operatorów wyszukiwarek internetowych.

Pomimo tych drobnych uwag chcę mocno podkreślić, że **w mojej ocenie rozprawa od strony merytorycznej znacząco przekracza przyjęte standardy w recenzowanych pracach doktorskich.** Zwraca uwagę w szczególności **umiejętne korzystanie z metody prawnoporównawczej**, co rzadko zdarza się w rozprawach doktorskich, dojrzałe i twórcze poglądy jej Autora oraz bardzo bogaty materiał źródłowy. Istotne są zwłaszcza rozważania Doktoranta prowadzone w rozdziale V dotyczące wyłączenia odpowiedzialności operatora wyszukiwarki internetowej w wybranych państwach Unii Europejskiej, jak również w USA, Kanadzie, Australii, Indiach czy w Chinach.

Doktorant trafnie wskazuje na istotność dwóch modeli rozwiązań problemów prawnoautorskich związanych z funkcjonowaniem wyszukiwarek internetowych w zakresie świadczonej przez operatorów usługi wyszukiwania, mianowicie: instytucji nowego dozwolonego użytku publicznego oraz instytucji wyłączenia odpowiedzialności operatora wyszukiwarki internetowej. Jego zdaniem w większym stopniu zaspokajają potrzeby społeczeństwa informacyjnego oraz gwarantuje pewność prawną operatorom instytucja wyłączenia odpowiedzialności aniżeli dozwolonego użytku. Autor rozprawy podkreśla, że wskazane byłoby wprowadzenie nowych regulacji, opartych na instytucji wyłączenia odpowiedzialności właściwej dla pośredników internetowych, wzorowanej na *hostingu* oraz procedurze *notice and take*

down. Zgadzam się ze stanowiskiem Doktoranta, jednocześnie jednak uważam, że należałoby rozważyć - wzorując się na prawie USA - oparcie funkcjonowania wyszukiwarki internetowej na obu instytucjach, mianowicie na instytucji dozwolonego użytku oraz wyłączenia odpowiedzialności operatorów wyszukiwarek internetowych.

Ponadto wydaje się, że racjonalnym i celowym rozwiązaniem byłoby przeniesienia na grunt prawa unijnego instytucji dozwolonego użytku na wzór amerykańskiej doktryny *fair use*. Instytucja *fair use* zapewnia bowiem pożądaną elastyczność w stosowaniu rygoryzmu i restrykcji z krajowego i unijnego prawa autorskiego. Bowiem w jej ramach uzasadnia się takie działania, jak kopiowanie utworów do indeksu wyszukiwarki oraz późniejsze ich udostępnianie w wyniku wyszukiwania. Jest ona oparta na wyważeniu przez sądy w każdym konkretnym przypadku następujących okoliczności: 1) celu i charakteru korzystania z dzieła, a w szczególności ustalenia czy jest to cel komercyjny, czy niekomercyjny; 2) rodzaju wykorzystanego dzieła; 3) wielkości i istotności przejęcia elementów z dzieła w stosunku do jego całości, 4) skutku eksploatacji dzieła w ramach *fair use* dla jego wartości lub wielkości potencjalnego rynku.

Poza tym należy podkreślić, że problem funkcjonowania wyszukiwarek internetowych w zakresie świadczonej przez operatorów usługi wyszukiwania powinien być rozwiązany przez uchwalenie rozporządzenia unijnego, zgodnie z postulatem Doktoranta, aby wszystkie państwa członkowskie UE stosowały taką regulację. Powiedziałabym więcej, że należy potraktować ten problem globalnie, a zatem istnieje potrzeba wprowadzenia regulacji w postaci konwencji, a nie ograniczania się wyłącznie do rozwiązań w postaci aktów prawa unijnego, czy prawa krajowego.

Podsumowując ocenę merytoryczną rozprawy chcę zaznaczyć, że na aprobatę i uznanie zasługuje dojrzałość Doktoranta, a także odwaga w formułowaniu własnego stanowiska oraz bogactwo propozycji w zakresie postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda*. Wyrażam pełne przekonanie i poparcie dla publikacji tej rozprawy z uwagi na bardzo aktualną i dotychczas kompleksowo nieopracowaną problematykę analizy wyszukiwarki internetowej w płaszczyźnie prawa autorskiego oraz prawa świadczenia usług drogą elektroniczną.

4. Ocena formalnej strony rozprawy

Praca mgra Andrzeja Hańderka spełnia wymogi formalne stawiane rozprawom doktorskim.

Strona językowa rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Doktorant wykazał się umiejętnością posługiwania się językiem prawniczym. Język rozprawy jest jasny, wolny od żargonu, a rytm wypowiedzi czyni pracę lekturą nie tylko wartościową, ale i przyjemną. Czasami zdarzają się niewielkie błędy stylistyczne czy gramatyczne, jednakże biorąc pod uwagę objętość rozprawy, takie niedociągnięcia mogą się zdarzyć.

W rozdziale I rozprawy zatytułowanym Zagadnienia metodologiczne Doktorant odniósł się do wykorzystanych w rozprawie metod badawczych. Jednakże odczuwa się duży niedosyt, gdyż pomimo tytułu tego rozdziału, Autor rozprawy poświęcił tej istotnej kwestii niewiele uwagi. Doktorant zaznaczył, że podejmując poszczególne wątki badawcze wykorzystał trzy metody badawcze: 1) metodę dogmatyczno-prawną, 2) metodę prawnoporównawczą oraz 3) metodę teoretycznoprawną. Jako podstawową dla rozprawy Autor wskazał formalno-dogmatyczną analizę przepisów prawa. Metoda dogmatyczno-prawna posłużyła przede wszystkim do dokonania wykładni przepisów prawa krajowego, które mogą znaleźć zastosowanie do funkcjonowania wyszukiwarki internetowej, jak również przepisów prawa unijnego wynikających w szczególności z dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym oraz dyrektywy 2000/31/WE o handlu elektronicznym. Autor rozprawy skorzystał również z metody porównawczoprawnej odwołując się do regulacji prawnych dotyczących wyłączenia odpowiedzialności operatorów wyszukiwarek internetowych, obowiązujących w Austrii, Hiszpanii, Portugalii, na Węgrzech, w Wielkiej Brytanii, USA, Kanadzie, Indiach, Australii oraz Chińskiej Republice Ludowej. Metodę teoretycznoprawną wykorzystano do przedstawienia poglądów przedstawicieli doktryny. Autor rozprawy umiejętnie grupuje zagadnienia kontrowersyjne, sporne wyszczególniając stanowiska zaprezentowane w doktrynie, jednocześnie trafnie ujmuje istotę przedstawianych problemów prawnych.

Doktorant oparł swoje rozważania na bogatym materiale źródłowym, na który składa się: obszerna literatura przedmiotu, akty prawa polskiego, prawa unijnego oraz prawa międzynarodowego oraz orzecznictwo sądowe.

Bardzo pozytywnie oceniam starannie sporządzoną obszerną bibliografię znajdującą się na końcu rozprawy (s. 406-428). Na szczególną uwagę zasługuje bogaty wykaz wykorzystanych pozycji literatury obejmujący 371 pozycji. Wśród wykazanego piśmiennictwa prawniczego – oprócz pozycji w języku polskim – większość stanowią publikacje przedstawicieli doktryny zagranicznej, przede wszystkim publikacje anglojęzyczne z amerykańskich i brytyjskich periodyków prawniczych oraz kilka pozycji w języku niemieckim i francuskim. Dokonanie analizy tak bogatego dorobku wskazanej literatury nie było zadaniem łatwym i wymagało wiele wysiłku. Podkreślić należy również szeroko wykorzystane i poddane analizie orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów polskich. Ponadto mgr Hańderek - korzystając z metody prawnooporównawczej - oparł się w rozprawie nie tylko na poglądach przedstawicieli doktryny zagranicznej, ale również na orzecznictwie sądów amerykańskich, niemieckich, francuskich, brytyjskich.

Niestety Autor rozprawy zapomniał o sporządzeniu wykazu aktów prawnych w Bibliografii, który to wykaz powinien być podzielony na akty prawa międzynarodowego, prawa unijnego, prawa polskiego oraz prawa obcego, które zostały wykorzystane w rozprawie. Wprawdzie te akty zostały wskazane w Wykazie skrótów na początku rozprawy, ale nie jest to wystarczające.

W przypadku publikacji rozprawy doktorskiej zalecam - z uwagi na bardzo dużą jej objętość (480 stron) - numerowanie odsyłaczy i przypisów w obrębie każdego rozdziału, nie zaś całej pracy, gdyż ostatni przypis wskazuje na numer 1517. Wskazane byłoby gdyby Bibliografia rozpoczynała się wykazem obowiązujących aktów prawnych, następnie wykazu orzecznictwa sądowego, literatury oraz innych wykorzystanych materiałów źródłowych.

5. Konkluzja

Podsumowując, recenzowaną rozprawę oceniam wysoko. Nie ulega wątpliwości, że rozprawa znacznie przekracza standardy przeciętnych rozpraw doktorskich zarówno pod względem wyboru tematu, jak również jego realizacji. Podkreślenia wymaga dojrzałość Autora rozprawy i umiejętność wskazania istoty problemu, a także odwaga w formułowaniu własnych wniosków. Rozprawa stanowi samodzielne rozwiązanie problematyki wyszukiwarek internetowych w

społeczeństwie informacyjnym, a zwłaszcza postulatów dotyczących zmiany regulacji prawnych w zakresie świadczonej przez operatorów wyszukiwarek internetowych usługi wyszukiwania. Wywody zawarte w rozprawie wskazują na sprawne dysponowanie przez jej Autora warształem naukowym oraz na Jego bardzo dobre przygotowanie do wykonywania pracy naukowej. Jednocześnie podjęte w rozprawie rozważania zostały wzbogacone analizą praktyki stosowania prawa w oparciu o analizę dorobku orzecznictwa sądów polskich, europejskich, jak również orzecznictwa wybranych państw UE oraz państw spoza UE, w szczególności sądów amerykańskich. Ponadto - co wymaga szczególnego podkreślenia - zawarte w rozprawie rozważania są dowodem szerokiej wiedzy teoretycznej Doktoranta w obszarze prawa autorskiego i szerzej prawa własności intelektualnej.

Oceniana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Treść pracy jest bardzo solidnie udokumentowana. Pan Andrzej Hańderek wykazał się umiejętnością postawienia oryginalnego problemu naukowego, dostosowania do jego rozwiązania logicznej konstrukcji, jak również konsekwencją badawczą.

Postawione problemy badawcze, sformułowane hipotezy badawcze oraz ich weryfikacja świadczą o tym, że mgr Andrzej Hańderek jest przygotowany do wykonywania pracy naukowej. Stwierdzam, że Autor posiada zdolność dostrzegania problemów ważkich, istotnych dla teorii i praktyki, co świadczy o jego umiejętnościach i dużej wiedzy w zakresie problematyki objętej tematem rozprawy.

Reasumując, stwierdzam z pełnym przekonaniem, że recenzowana rozprawa spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim przewidziane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) oraz nadaje się do kontynuowania na jej podstawie dalszych etapów przewodu doktorskiego.

